

L'experiència és un grau

L'elecció de Bill Clinton despertà unes expectatives que, un any més tard, s'han vist parcialment estroncades. Mica en mica, però, el president recupera la credibilitat.

Ara fa un any Clinton prenia possessió com a president dels Estats Units. Després de dotze anys ininterromputs d'administració republicana, el relleu ideològic i generacional que significà l'arribada a la Casa Blanca d'un demòcrata nascut després de la Segona Guerra Mundial creà grans expectatives als Estats Units i arreu del món. Tot i haver estat escollit tan sols amb el 46% dels vots, els aires de renovació i la sensació de canvi d'època que acompanyaren el traspàs de poders de Bush a Clinton engrescaren una gran part del poble nord-americà.

Aleshores proliferaven les al·lusions als paral·lelismes entre el clima de renovada esperança i il·lusió que l'elecció de John Kennedy havia creat en 1960 i l'Amèrica del gener del

1993, amb un futur incert i econòmicament convallescent després de la recessió de 1990-91, però desitjosa de creure en un Bill Clinton que considerava Kennedy com el seu ídol polític, tant, que feia instal·lar al despatx oval de la Casa Blanca l'escriptori del president assassinat a Dallas.

Clinton havia derrotat George Bush en gran part perquè havia demostrat més capacitat de sintonitzar amb les preocupacions del ciutadà mitjà; havia sabut transmetre una imatge de comprensió i de preocupació pel sofriment de la castigada classe mitjana nord-americana, a la qual anunciava una retallada dels impostos. A més d'un creixement econòmic que generés llocs de treball —la seva màxima prioritat—, Clinton havia promès d'afrontar problemes

com ara un dèficit pressupostari astronòmic, una sanitat deficient, la misèria i la marginació social al gueto de les grans ciutats i una criminalitat creixent al carrer.

Amb tants compromisos adquirits i tantes esperances dipositades en ell, no és gens estrany que els nord-americans i el món en general s'hagin sentit decebuts per la indecisió, els petits escàndols i els pactes fets a corre-cuita que han caracteritzat alguns períodes del primer any de Clinton a la Casa Blanca. Però, a l'altra banda de la balança, la majoria d'analistes coincideixen a lloar la valentia política del nou president a l'hora d'encarar qüestions espinoses amb plantejaments i mètodes innovadors.

L'hora dels grans projectes. Clinton s'ha jugat una bona part del seu capital polític apostant per projectes com la reforma de la sanitat o el lliure comerç amb Mèxic i el Canadà, els possibles efectes beneficiosos dels quals només es podran fer palesos a termini mitjà o llarg. Ha aconseguit d'un Congrés, dominat pel Partit Demòcrata, però sovint oposat als plans presidencials, que convertís en llei un bon nombre de les propostes de caire econòmic i social contingudes en el seu programa electoral.

En les dues batalles polítiques que li han proporcionat els grans triomfs del primer any –l'aprovació pel Congrés del pressupost, al mes d'agost, i del Tractat de Lliure Comerç (TLC) amb Mèxic i Canadà, al novembre– Clinton no ha estalviat esforços per fer tirar endavant uns projectes que no tenien inicialment suport majoritari.

Però potser el factor que més ha contribuït a millorar l'índex de popularitat del president aquests darrers mesos de l'any ha estat l'augment de la taxa de creixement de l'economia i la creació de dos milions de llocs de treball durant el 1993, mèrit que no es pot atribuir exclusivament a l'equip de Clinton, perquè l'economia nord-americana ja experimentà una forta expansió en la darrera etapa de Bush.

Durant la primera meitat de l'any, Clinton pagà el preu de la seva inexperiència i tingué petites desfetes en diversos terrenys. De caràcter hiperactiu, volia ocupar-se personalment de qualsevol afer, en lloc de delegar poders en els seus ajudants. Pretenia abastar massa, tractar tots els temes, en lloc d'establir un esquema de prioritats en la seva actuació. El seu excessiu desig de satisfer tothom al mateix temps el conduí a abandonar massa ràpidament els seus principis per cercar solucions de compromís. Ningú no li negava capacitat intel·lectual ni coneixement dels assumptes, però hom qüestionà el seu lideratge i la seva aptitud per a prendre decisions difícils. Es guanyà l'enemistat de la premsa, que no li perdonava el més petit error i magnificava amb delit qualsevol desencert.

Homosexuals a l'exèrcit. La sèrie de fracassos s'obrí amb l'intent de Clinton de mantenir la seva promesa electoral i de prohibir la discriminació contra els homosexuals a l'exèrcit. Els militars es resistiren ferotgement a la voluntat del president i finalment s'arribà a un acord poc decorós, que deixà sense resoldre el fons de la qüestió: es permetria als homosexuals de servir a l'exèrcit i no serien interrogats sobre les seves preferències sexuals sempre que no les mostressin públicament. Tanmateix, no pocs nord-americans d'ideologia conservadora se n'escandalitzaren; l'antic estudiant pacifista que s'havia escapolit del Vietnam volia regularitzar, com a president, la situació dels homosexuals a l'exèrcit. Els mitjans de comunicació es demanaren obertament si la ideologia de Clinton era massa progressista per a encarnar les aspiracions i opinions del nord-americà mitjà.

Al mes de març es produí un daltabaix, amb l'episodi de les candidates per al Ministeri de Justícia –Zoë Baird i després Kimba Wood– que Clinton hagué de retirar de manera successiva, quan es va saber que havien contractat minyones estrangeres sense donar-les d'alta a la Seguretat Social ni pagar els impostos corresponents.

Posteriorment, quan Clinton amenaçà els serbis amb la possibilitat de bombardeigs aeris i d'aixecar l'embargament d'armes als musulmans, els aliats europeus li vetaren el pla. La primera iniciativa important de Clinton en política internacional resultà, doncs, fallida, amb què es reforçà la ja acusada tendència del president a centrar-se únicament en els afers interns del país.

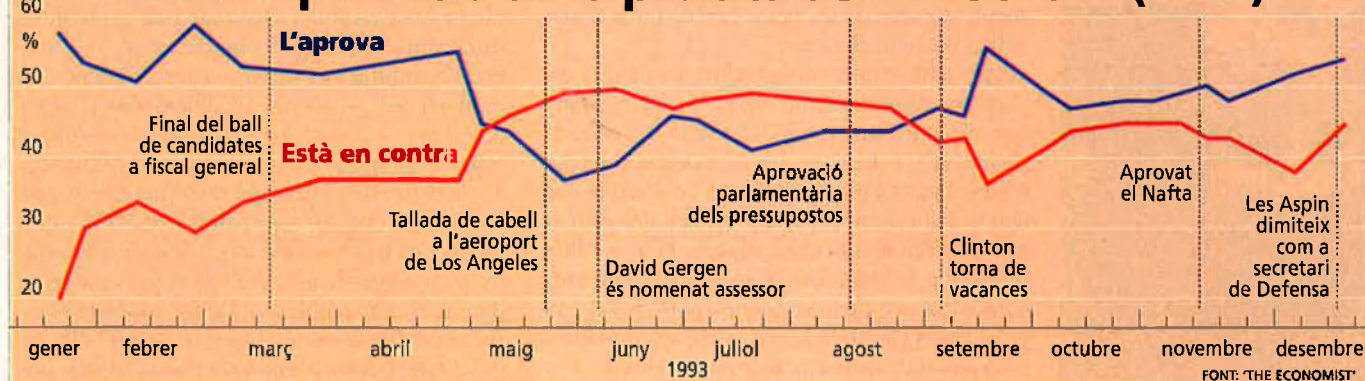
Una barberia massa cara. Quan, a final de maig, Clinton paralizà durant unes hores el trànsit a l'aeroport internacional de Los Angeles perquè li tallessin els cabells a bord de l'avió presidencial, la seva popularitat entre els nord-americans tocà fons i proliferaren els comentaris sobre la superioritat intel·lectual de Hillary respecte al seu marit.

Malgrat aquestes relliscades, Clinton obtingué en els primers mesos alguns èxits, gràcies a l'aprovació pel Congrés d'un parell de lleis de caràcter social. L'una garantia el dret del pare o de la mare a una baixa laboral no remunerada pel naixement d'un fill, sense risc de pèrdua del lloc de treball. L'altra permetia als joves de guanyar diners per pagar-se els estudis universitaris a base de prestar serveis comunitaris.

L'entrada en l'equip assessor de la Casa Blanca de David Gergen, veterà expert en relacions públiques –principi de juny–, fou decisiva en la gradual recuperació d'imatge de Clinton. El president posà una mica d'ordre a la Casa Blanca, reorganitzà el seu equip i els seus assessors el van convèncer de la necessitat de

Bill Clinton amb la seva esposa, Hillary. El protagonisme de la primera dama dels Estats Units ha estat important, gràcies sobretot a la reforma de la sanitat que ella mateixa encapçala.

Grau d'aprovació de la política de Bill Clinton (1993)

concentrar energies en uns pocs temes prioritaris.

Els pressupostos. Amb tot, Clinton, conscient que una derrota del seu projecte de pressupost al Congrés podia ferir de mort les possibilitats d'èxit de la seva presidència, esmerçà una gran quantitat de temps i d'esforç, durant els mesos d'estiu, a convèncer l'opinió pública i els congressistes de la bondat del pla. El pressupost de Clinton no reduïa els impostos a la classe mitjana —únicament els de les famílies amb menys recursos—, però incrementava fortament els dels més rics. A més, apujava l'impost sobre la gasolina. Uns ingressos superiors per aquests conceptes i la retallada de la despesa en defensa i d'alguns programes d'ajuda federal havien de permetre de rebaixar el dèficit pressupostari a 500.000 milions de dòlars durant els cinc anys vinents. Tot i que els experts econòmics consideraven el pressupost bastant raonable i assenyat —segurament massa caut a l'hora de disminuir la despesa—, els republicans s'hi oposaren aferrissadament en bloc, per l'augment dels impostos als rics, i bastants senadors demòcrates també hi votaren contra per diversos motius. Únicament el vot de qualitat del vice-president, Al Gore, com a president del Senat, permeté d'inclinar la balança per un sol vot a favor de Clinton a la cambra alta.

A mesura que els nord-americans s'anaven familiaritzant amb Clinton com a persona, amb les seves manies, febleses i passions, el nou president i la seva brillant esposa Hillary es guanyaven la simpatia dels ciutadans. Els *baby-boomers* s'identifiquen plenament amb un president que pertany a la seva generació i que, quan toca el saxo o fa *footing* per compensar la seva golafreria hamburguesa, escenifica els seus hàbits i costums davant el mirall amplificador dels mitjans de comunicació i l'opinió pública. Aquesta generació dels nascuts a final dels anys 40 s'enfronta a les seves inseguretats i complexos més profunds quan ha de jutjar l'actuació d'un dels seus a la Casa Blanca. En el fons, potser dubta de la fermesa diri-

gent de Clinton perquè no estan gaire convençuts de la pròpia maduresa.

Política internacional. Clinton ha demostrat reiteradament durant el seu primer any que, per ell, la política internacional és una àrea d'interès secundària i que en cap cas no deixarà que es converteixi en un obstacle dels assumptes estrictament interns. Clinton va mantenir la presència de tropes nord-americanes a Somàlia —situació heretada de l'administració anterior— mentre aquest desplegament no va provocar massa titulars. Tan bon punt ocorregué el primer incident greu amb forta pèrdua de vides de soldats nord-americans (17 d'abatuts per forces lleials al senyor de la guerra somali, Aidid, el 3 d'octubre), el president s'afanyà a anunciar la retirada total del seu contingent per al març del 1994.

Les causes de les humiliacions sofertes pels Estats Units durant el 1993 a Somàlia, Haití i en la guerra de Bòsnia cal buscar-les en la dificultat que manifesta l'equip de política exterior de Clinton a l'hora de formular, en primer terme, objectius estratègics concrets amb relació a cada conflicte i, en una segona fase, de planificar els mitjans i preveure els obstacles per al seu compliment. Per exemple, en el cas de Somàlia, mai no s'arribà a definir la naturalesa de la missió nord-americana: facilitar la distribució d'ajuda alimentària? Desarmar també les faccions enfrontades? Durant uns mesos, en consonància amb la doctrina multilateralista i internacionalista de la seva política exterior, Clinton cedí el lideratge de l'operació a les Nacions Unides, però quan la tàctica ordenada pel secretari general de l'ONU, Butros Ghali, de posar preu al cap d'Aidid desembocà en la matança d'octubre, el president decidí d'emprendre una estratègia que respongués exclusivament als interessos nord-americans. El país li recordà que no calia anar a Somàlia a involucrar-se en problemes de violència i misèria. La presumpció que els Estats Units, única superpotència després del desmembrament de l'URSS, es dedicarien a fer de gendarme mun-

dial i a fomentar l'establiment de règims amb sistemes de democràcia occidental i d'economia de mercat ha quedat completament desacreditada per la ràpida capitulació protagonitzada a Somàlia i pels esdeveniments d'Haití.

En aquest darrer país, els militars que havien enderrocat (setembre del 1991) el president constitucional Aristide es desdiguaren del seu compromís d'abandonar el poder i desplegaren les seves milícies paramilitars per intimidar els assessors militars nord-americans que havien desembarcat a l'illa per supervisar el compliment de l'acord. Amb una opinió pública molt recelosa de tenir més baixes en conflictes internacionals, Clinton preferí de retirar els assessors i desentendre's de l'embolic haitià. Tanmateix, els acords entre Israel i l'OLP signats a Washington, i el recent tractat de desnuclearització d'Ucraïna milloren el balanç de la política exterior de Clinton.

La sanitat de Hillary. Finalment, la iniciativa del president que potser deixarà més empremta en la societat americana, el pla de reforma de la sanitat, fou presentada pel president al Congrés a final de setembre. Preveu la generalització de la cobertura de l'assegurança mèdica i posa fi a la greu situació que representa que gairebé 40 milions de nord-americans no estiguin actualment assegurats. L'assistència mèdica, no la proporcionarà pas directament l'administració pública, com és el cas a Europa, sinó unitats proveïdores independents que competiran per assegurar els ciutadans i que permetran, d'aquesta manera, frenar l'augment dels costos. El sistema es finançarà, fonamentalment, mitjançant les contribucions dels empresaris, malgrat que és en aquest terreny on es plantegen més interrogants.

Però, quan semblava que Clinton podria fruir del Nadal, amb la satisfacció de les victòries legislatives del Tractat de Lliure Comerç i de la llei Brady (que imposa un període d'espera abans de poder comprar una arma de foc), esclatà la polèmica sobre les pràctiques financeres del matrimoni Clinton en relació amb un negoci immobiliari fallit durant l'època en què era governador de l'estat d'Arkansas. Encara que de moment no se sap l'abast que podria adquirir aquest nou escàndol, sí que pot perjudicar la credibilitat d'un president que el país ja ha hagut de perdonar pel seu passat "militar" (afer del Vietnam) i per aventures extramatrimonials (afer Jennifer Flowers).

En el seu segon any de gestió, Clinton es dedicarà primordialment a acabar de polir i promoure la reforma de la sanitat proposada per la comissió que encapçala Hillary; a buscar solucions per al problema de la violència i, amb tota probabilitat, donarà més relleu als afers internacionals; farà cinc viatges a l'estranger (per un de realitzat en 1993). També abordarà la re-

La mà esquerra del president

ARXIU

Una de les grans novetats de la presidència de Clinton respecte a les administracions anteriors és el paper preminent que té la primera dama, Hillary Rodham, en la gestació de la política social. Durant aquest primer any Hillary ha presidit la comissió que s'ha encarregat d'elaborar les recomanacions de reforma del sistema sanitari. Com a mostra de la intensa dedicació de Hillary a aquesta tasca, valgui la següent anècdota: la filla del matrimoni Clinton, Chelsea, recomanà en una ocasió a la infermera de la seva escola que demanés al seu pare, no pas a la seva mare, el permís per a donar-li una medicina, al·legant que Hillary estava massa ocupada.

Inicialment, Hillary no tenia bona imatge. Els mitjans de comunicació la van estereotipar com una feminista radical, d'ideologia molt progressista, que assolia cotes de poder que no li corresponien. Però, arran de la comprovació de la seva extraordinària feina en la comissió de sanitat, els nord-americans van començar a apreciar l'intel·lecte, la capacitat d'iniciativa i els coneixements relatius a temes socials de Hillary. A més, ha intentat cridar l'atenció dels nord-americans sobre una alarmant pèrdua de valors —com l'autodisciplina, la responsabilitat individual i familiar— en el context del debat sobre la marginació i la pobresa. Conjuntament amb el seu marit, ha defugit els vells tòpics, aportant idees refrescants i mitjans innovadors per tal de resoldre vells problemes com la dependència dels programes d'assistència social o la major proporció de pobresa entre la població negra.

A. M.

forma del programa d'ajuda als pobres per evitar que es converteixi en causa de dependència.

Bill Clinton pot considerar-se bastant satisfet amb la tasca que ha realitzat durant el 1993. Malgrat les recurrents controvèrsies sobre el seu passat financer o amorós, els interrogants sobre la fermesa del seu caràcter i els *fiascos* estrangers, ha començat a pal·liar alguns dels desequilibris, injustícies i xacres generats per la negligència de les polítiques liberals de Reagan i Bush, i a recuperar la legitimitat i credibilitat per al paper del govern com a corrector de les deficiències del sistema econòmic.

Alexandre Muns